

Posudek na disertační práci Mgr. Alexandra Kasala

Práce se zabývá faktory, které usnadňují nebo zabraňují implementaci opatření prevence sebevražd. Student na ně nahlíží z perspektivy veřejné a sociální politiky, optikou implementační analýzy. Cílem práce je identifikovat současné implementační bariéry a facilitující faktory v oblasti politiky prevence sebevražd, navrhnout propojení používaných rámců (konceptuální rámec implementační analýzy – KRIA; a „Consolidated Framework for Implementation Research“ – CFIR) a dojít ve spolupráci s relevantními zúčastněnými stranami k praktickým přesahům do zdravotní politiky. Těchto cílů má být dosaženo definováním implementačních bariér a facilitátorů, které existují u intervencí a politik prevence sebevražd (otázka 1); zkoumáním, jaké bariéry a facilitátory vnímají relevantními aktéři ve vztahu k Národnímu akčnímu plánu prevence sebevražd (NAPPS; otázka 2); a studiem propojení rámců KRIA a CFIR (otázka 3).

Student se v úvodní části práce odkazuje na poněkud starší zdroje, značná část zkoumání je teoreticky ukotvena ve zdroji z roku 1983 (Mazmanian a Sabatier). Student zmiňuje i recentnější publikace (např. Howlett a Giest 2015), které pravděpodobně nabízejí aktualizovaný teoretický rámec, nicméně preferuje konceptuální rámec od Mazmaniana a Sabatiera. Další starší tradiční zdroj je například z roku 1971 (Lasswell, 1971). V odstavci, který se zabývá kritikou konceptuálního rámce implementační analýzy, jsou citovány rovněž starší zdroje (MaxIntyre, 1985, Majone 1979, Lowry 1985 atd.) a recentní kritika tohoto konceptuálního rámce chybí. Oproti tomu je CFIR mladší a aktualizovaný. S tím souvisí moje otázka č. 2. Na druhou stranu jsou výsledky práce v diskusi adekvátně dány do kontextu aktuální literatury.

Stanovených cílů student dosahuje pomocí dvou metod, a to pomocí systematické rešerše literatury a expertního skupinového rozhovoru. Systematická rešerše je provedena rigorózně, student transparentně popisuje jednotlivé kroky, jako je strategie vyhledávání, kritéria pro zařazení a vyloučení jednotlivých zdrojů, prezentuje *flowchart*, provedl i analýzu citlivosti. Metoda expertního skupinového rozhovoru je popsána dostatečně a adekvátně. Výsledky jsou prezentovány vhodnou formou, přehledná prezentace výsledků v tabulkách je doplněna o narativní shrnutí. Výsledky přináší nové znalosti, jež jsou potřebné v kontextu České republiky, a posouvají naše poznání na poli implementačních facilitátorů a bariér.

Vzhledem k adekvátní metodice i vhodné prezentaci výsledků student dosáhl cílů, které si zadal. Disertace je velmi zajímavá a čtivá, vyskytuje se v ní pouze malé množství formálních nedostatků (několik překlepů, mírné chyby ve využívání zkratk, citace křestního jména autorů místo příjmení aj.).

Práce spadá do důležité oblasti prevence sebevražd, je vysoce aktuální, protože právě probíhá implementace NAPPS v rámci reformy péče o duševní zdraví. Student je významným aktérem v této aktivitě, jelikož se sám zásadně podílel na přípravě NAPPS. Jakožto mladý odborník zapálený pro téma

do práce vkládá vlastní pohled i zkušenosti, férově diskutuje i svůj potenciální střet zájmů z pozice výzkumníka vs. aktéra implementace. Práce má tedy značný potenciál k tomu, aby pomohla implementaci NAPPS.

Závěr: Dle mého názoru byly splněny předpoklady pro úspěšnou disertační práci, práci proto doporučuji k obhajobě.

Doplňující otázky:

- 1) Míra sebevraždnosti v České republice dlouhodobě klesala, nicméně klesající trend přestal a nyní je sebevraždnost stále vyšší, než je žádoucí. Na základě dostupných globálních dat, na důkazech založených odhadů a predikcí, do jaké míry můžeme snížit sebevraždnost v České republice, abychom mohli implementaci NAPPS v rámci reformy péče o duševní zdraví považovat za úspěšnou?
- 2) Teoretický rámec se odkazuje na publikaci od Mazmaniana a Sabatiera z roku 1983. Jelikož se jedná o starší zdroj, moje otázka směřuje na to, zda tento tradiční model nebyl již přesvědčivě nahrazen modernějšími modely? Pokud ne, jaké jsou důvody toho, že tento rámec ještě není překonaný? Pokud ano, proč student ukotvil práci v tomto tradičním konceptuálním rámci?
- 3) Zásadní bariérou, která byla identifikována, je dostupnost zdrojů, včetně zdrojů lidských. Chybějící lidské zdroje jsou problémem snad ve všech oborech v České republice a podobně tomu je i v odvětví prevence sebevraždnosti. Kdyby měl student neomezené prostředky (finanční, lidské, prostorové, časové...) a podporu (veřejnosti, univerzit, politiků...), jak by s nimi naložil, aby se postaral o dostatečné lidské zdroje do budoucna, které by zajistily trvalé snížení sebevraždnosti u nás?

Doc. MUDr. Pavla Čermáková, Ph.D.

Ústav epidemiologie

2. lékařská fakulta, Karlova univerzita

V Úvalu 84, 150 06 Praha 5